

Vicenç Altaió, a la frontera de les arts

Vicenç Altaió és un dels darrers practicants del maridatge entre les lletres i les arts. La complicitat que les avantguardes històriques havien establert entre el discurs literari i la innovació artística, com per exemple aquella íntima relació que feia que Apollinaire titulés obres de Picasso, ell l'ha mantingut amb els artistes de la seva generació.

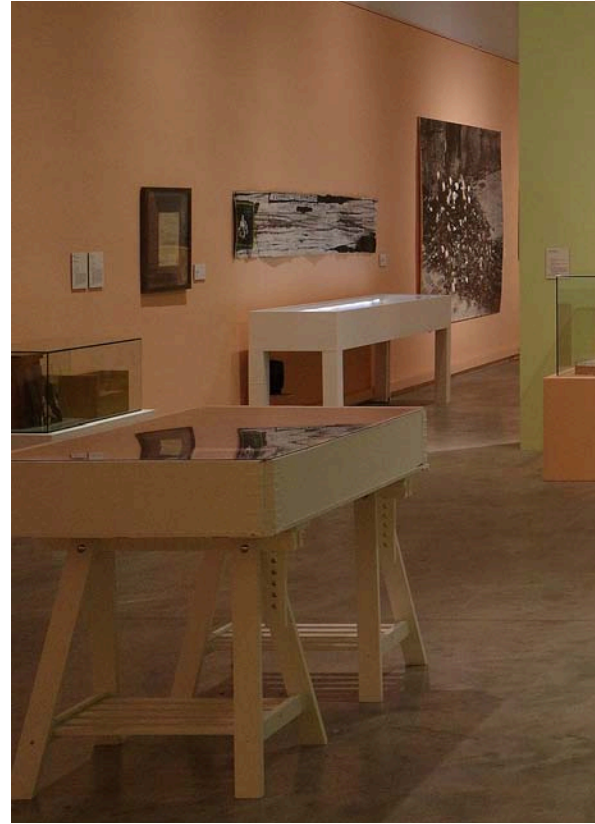
Per **Pilar Parcerisas**

L'exposició "Vicenç Altaió. Els ulls fèrtils", comissariada per Josep-Miquel Garcia i produïda per la lleidatana Fundació Vallpalou i Arts Santa Mònica dona testimoni del treball col·laboratiu que Altaió ha mantingut amb artistes des dels anys setanta amb una mostra de 27 edicions de bibliòfil des de 1980 fins a 2018.

El títol fa l'ullet a *Les yeux fertiles*, de Paul Éluard, un llibret de 1936 que el gran poeta francès dedica als ulls de Picasso, a la fertilitat d'una mirada escrutadora que transforma en art tot allò que esguarda. Alhora, vol ser un homenatge a aquest poeta que en el context del surrealisme va ser allò que Vicenç Altaió significa per als artistes catalans del canvi de segle. I, certament, Altaió veu com Paul Éluard un món visual darrere els mots: "La paraula escrita és portadora d'imatges i les imatges que veiem, en llegir encenen la paraula, la fan visible."

Altaió és un cas singular en l'àmbit cultural i artístic català i un dels darrers poetes que entronquen amb la tradició francesa. Però a part de poeta, ha estat un instigador cultural a qui devem les revistes *Èczema*, *Àrtics*, *Cave Canis*, la creació del KRTU, amb exposicions tan magnífiques com "Literatures submergides", "Fora de camp" sobre l'audiovisual català, científiques, com "In vitro", o

Barcelona: *Barcelona-Divina*, 1986. Pep Duran i Esteva, Vicenç Altaió.

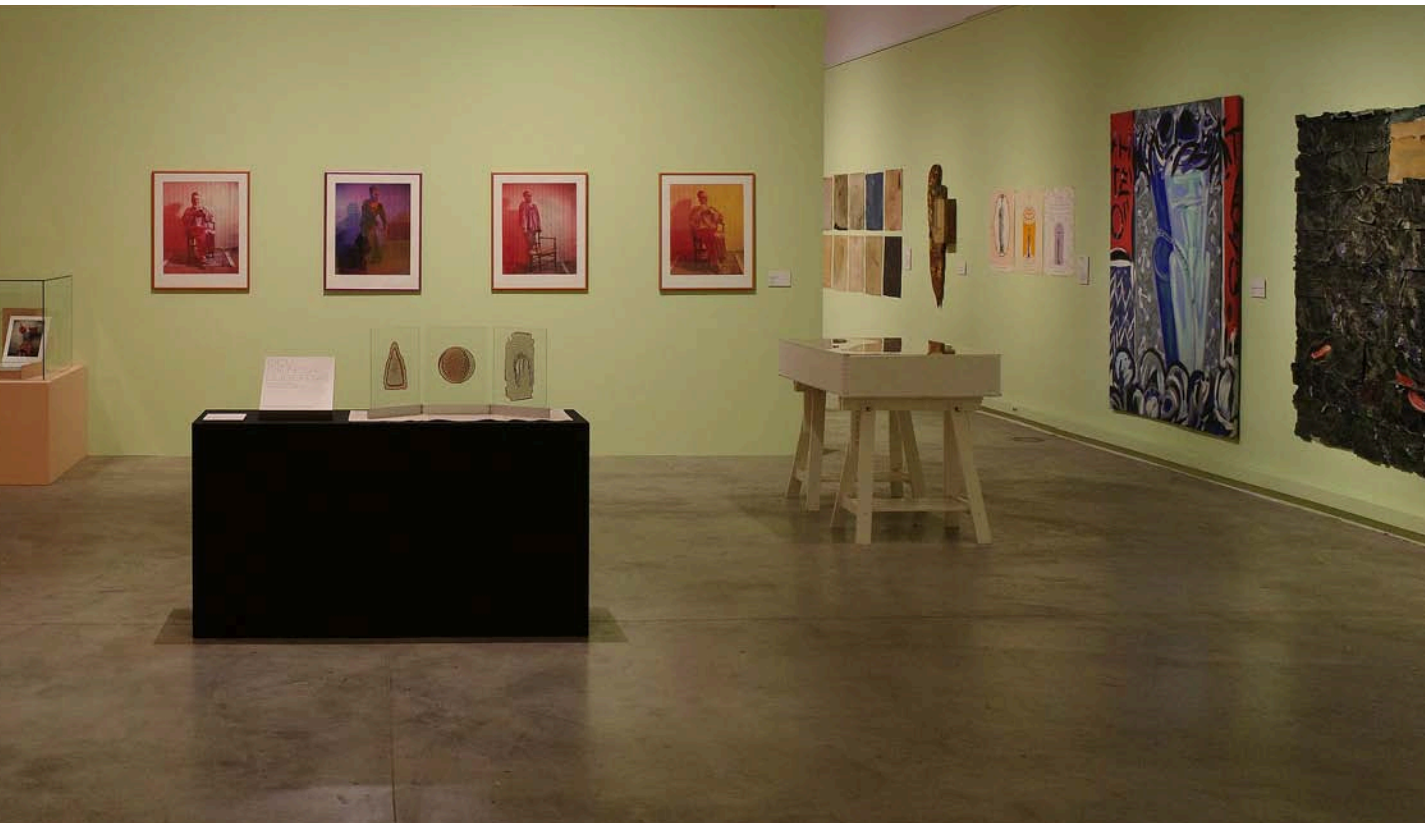

literàries sobre Brossa, Palau i Fabre o Perucho, a més de guiar els centenaris de Joan Miró o de Josep Pla. Els seus artistes contemporanis preferits: Tàpies, Barceló, Amat, Perejaume, Hannah Collins, Evru, Benito, Santos, Jaar; al teatre, Artaud, Beckett, Novarina; al cinema, Pere Portabella, Albert Serra.

Si J.V. Foix va ser el poeta de l'avantguarda surrealista a Catalunya, enllaçant amb Dalí i Miró; si Joan Brossa esperonà els artistes de Dau al Set, especialment Ponç i Tàpies; si Carles Hac Mor va ser el poeta textualista de la generació conceptual dels anys setanta, Vicenç Altaió, amb un arrelament de joventut als anys setanta, ha complert el paper d'impulsor de l'avantguarda plàstica dels anys 80 i 90.

Els explosius anys 80 i la fi de segle

L'exposició s'obre amb el període de les revistes *Tarotdequinze* (1972-1975) i *Èczema* (1978-1984). Els llibres *exposats*, *Bola nocturna* (poema aerostàtic) en col·laboració amb Perejaume (1980), *Doblec d'ona*, amb Fina Miralles (1981), *Père-Lachaise*, amb Antoine Laval (1981) i *La dona és Mallarmé*. *La dona és Uclés*, amb Josep Uclés (1982), són publicacions d'Èczema, un projecte editorial creatiu, dut a terme a Sabadell amb Lena Balaguer i nombrosos col·laboradors.

Els anys 80 Altaió, mitjançant la comissió assessora de la modernitat del Departament de Cultura de la Generalitat en temps del conseller Joaquim Ferrer, amb la complicitat de Daniel Giralt-Miracle, cap del Servei d'Arts Plàstiques, i enfront de la política més noucentista del conseller Max Cahner, impulsa projectes i exposicions que enllacen artistes de la generació dels anys 70 amb els dels anys 80. El resultat són exposicions com "Casino" (1983), "Bèstia" (1984) o "Extra!" (1987). Fruit d'aquestes experiències nasqué el KRTU dins l'estructura de la Conselleria de Cultura.

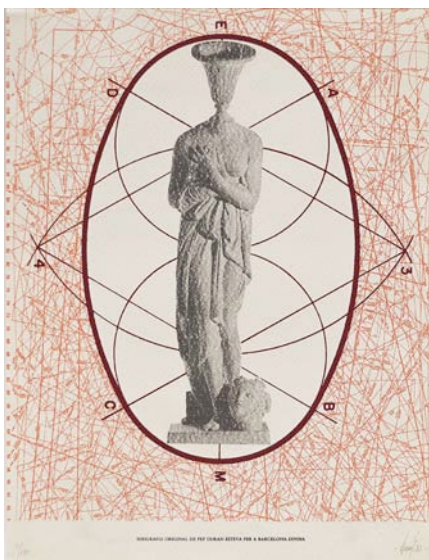
Gairebé paral·lelament, Altaió impulsa la revista *Àrtics* (1985-1990), promoguda amb Jordi Colomer, Joaquim Pibernat i Francesca Llopis, a la qual s'afegeix Manuel Guerrero, que sorgeix amb data de caducitat: vuit números de l'1 al 8 i vuit més en sentit decreixent, del 8 al 0. Es definia com a "trimestral multilingüe de les Arts i de les Ics" i 17 artistes en van dissenyar cadascuna de les cobertes el dibuix dels quals s'integrava en diàleg visual amb un altre ar-

tista, en general noms de l'art internacional com John Cage, Joseph Beuys, Antoni Tàpies, Meret Oppenheim, Sol LeWitt, Joseph Kosuth, entre altres.

Les col·laboracions bibliòfiles d'Altaió amb els artistes es concreten amb Francesca Llopis, al *Groc, el ventríloc* o

la indigestió de la veu (1984), amb Pep Duran, a *Barcelona-Divina* (1986), amb Miguel Rasero a *La llengua suspesa* (1986), amb Uclés i Hac Mor a *Àfrika* (1989), amb Carles Pazos a *L'amour latent* (1990), a *L'Art pot morir* en homenatge a Joan Miró (1993) i amb Alfredo Jaar a *Europa* (1994).

Els anys vuitanta són explosius, irromp una nova generació d'artistes que retorna a les disciplines tradicionals de la pintura i l'escultura amb gestualitat, figuració i expressió rotunda dels sentiments de llibertat després d'una dictadura, amb l'alegria de qui se sent lliure amb el poder a les mans. Al carrer s'han acabat les manifestacions, es construeix un país modern, donant valor a l'arquitectura i al disseny. La Barcelona del treballs o dissenyes? pren cos. A final de dècada neix un centre d'art com Santa Mònica que dona aixopluc a l'art del país i l'art internacional, i al carrer apareixen les xampanyeries, els Jugolandies, els bars de moda vinculats als artistes com Barcelona Divina, l'Universal, nova estètica per a l'Otto Tutz amb la irrupció de la Fura dels Baus. Altaió s'envolta de →

→ part dels vells artistes dels anys 70 amb els dels anys 80, que juguen al seu entorn.

Acabades les Olimpíades, Vicenç Altaió obre un nou front poètic, al costat de Manel Guerrero, Joaquim Pibernat i Manel Sala, amb *Cave Canis* (1995-2000), la caixa de cartró pobra, poètica i gràfica de la mà de Claret Serrahima, a l'estil de Fluxus. Cada número aplegava materials diversos sota un sol tema i un manifest, el darrer dels quals es titulava *Per una cultura crítica i radical*. A la revista hi van col·laborar nombrosos artistes i poetes com Perejaume, Alfredo Jaar, Hannah Collins Carles Santos, Enric Casasses i Pascal Comelade. Les presentacions de cada número de la revista eren una festa i no hi podia faltar en el cas de *Cave Canis* la presentació al Canòdrom de la Meridiana en els seus darrers dies de decadència, un espai surrealista que, malgrat ser l'escenari del tret de sortida d'una revista artística en aquest espai emblemàtic de Barcelona, els polítics de la ciutat van impedir que finalment fos un nou centre d'art.

Un període fecund de col·laboracions de Vicenç Altaió amb artistes com Tom Carr, amb llibres com *Ignis et tempus - Feuer und Zeit* i *Aqua et tempus*, ambdós de 199, amb Frederic Amat, amb el llibre *Incendis* (1999) o amb Zush, amb *Uroxos. Pensadors i somiadors* (1999).

Altaió, traficant d'idees

Aquest és el darrer àmbit que contempla l'exposició. Sota el títol de "Tràfic d'idees" Vicenç Altaió hi veu "una autobiografia sense subjecte que té l'estètica com a moral". Parteix del primer llibre amb el mateix títol publicat el 1986, que dispara les idees estètiques, tant les referides a les lletres com a les arts i que dona com a resultat publicacions com: *L'escritura sense llançadora* (1997), *La Desconeguda* (1997), *La dificultat* (1999), *Desglossari d'un avantguardista* (2000), *Els germans. Retrats*

1. *Déu, ciència i llibertat*. Joan Fontcuberta, Vicenç Altaió. Barcelona: Tinta Invisible Edicions, 2006.
2. *Cave Canis*.
3. *Àfrika*. Josep Uclés, Vicenç Altaió i Carles Hac Mor. Barcelona: Taller Barberà, 1989.
4. Amb Joan Brossa el 1981.

d'artistes (2000), *El cervell i les venes* (2005), *La consola de Cadaqués o somnis d'un fill putatiu...* (2007), *Un sereno en el cementiri de l'art* (2011) i *Un traficant d'idees a les fronteres de l'art* (2013).

Són llibres de format i tiratge editorial regulars, però que juguen amb la gràfica i la visualitat de la paraula. El treball de disseny de Daniel Ayuso i Claret Serrahima s'incorpora amb tota naturalitat al seu discurs fronterer entre les arts. Al darrer d'aquests llibres Altaió confessa que "a final dels anys 80, en plena eclosió de l'art dins la cultura, vaig apartar-me de la societat literària per alimentar-me de les vicissituds de l'art". A partir d'aquí s'expandiren les fronteres d'aquest traficant d'idees cap a una diversitat de continguts, a la frontera de la ciència, de la poesia, de la fotografia, de la crítica d'art, de l'art com a ofici i no-ofici. La darrera frontera, el cinema, amb Albert Serra.

Els llibres exposats ens parlen de tot això. Amb Evaristo Benítez conclou *Idea, sentit, qüestió, actitud i teoria* (2001), amb Jaume Ribas *Die Goldene Stund (Les hores de l'or)* (2003), amb Joan Fontcuberta *Déu, ciència i llibertat* (2006), amb Wacca, el llibre *RTP* (1984) i *NSEW + void* (c.90), amb Mateu Morral *L'extremista del silenci. El mut* (2014), amb Teresa Vall Palou *Sobreamor* (2015), i a *Miró i els poetes catalans* (2016), un homenatge poètic i el darrer *Per Cromwell* (2018).

Traficant d'idees, què vol dir? L'any 2013 ho vaig definir així: "Traficar, mercadejar, negociar, fer circular idees a l'entorn de la percepció i la sensibilitat al límit de l'estraperlo. Per què l'art és sempre al límit del que és legal o il·legal, tant li fa. O no seria il·legal avui el *ready-made* de Marcel Duchamp? Altaió, traficant i trafegut, un estraperlista de les idees a les fronteres de l'art." •

Jornades Gastronòmiques del Camí Ignasià

Manresa, 22 i 23 de novembre de 2019

Productes gastronòmics i cultura culinària a l'entorn del Camí Ignasià

- Ponències • Showcookings
- Tast de productes • Tast de vins
- Activitats familiars • Cultura

Venda d'entrades a : www.manresaturisme.cat
www.kursaal.cat

o a les Oficines del Teatre Kursaal de Manresa

De dimarts a dissabte de 11 a 13 h i de 18 a 21 h
Diumenges de 18 a 21 h

(Passeig Pere III, 35, 08242 Manresa)

